

b.

CIC. Dubitas vitam supplicii *ereptam* fugae mandare?¹
 VIRG. Surgunt de semine *habitae* Grajis oracula quercus.
 SUET. Romam recens *conditam* cum magna clientum
 manu commigravit.

* 307. *Relativum agens cum tempore praeterito solum
 contrahitur in deponentibus:*

TER. Haec ego praecipio tibi hominis frugi *functus* officio.
 CIC. Ego adolescentes bonos, sed *usos* ea conditione
 fortunae, comitorum ratione privavi.
 CIC. Mihi jam optanda mors est *perfuncto* his rebus.

* 308. *Cum tempore futuro agens contrahitur in futurum
 in rus (a); patiens in futurum in dus (b):*

a.

SEN. Ex torrente non semper *casuro* cito hauriendum est².
 LIV. Rem ausus est Cocles plus famae *habituram* ad
 posteros quam fidei.
 VELL. Illud referatur exemplum tanti mox *evasuri* viri.

b.

LIV. Adeo moverat eum *subeunda* dimicatio.
 CIC. Si forte videbor altius initium rei *demonstrandae*
 petisse, quaeso ut ignoscatis.
 CIC. Prudentia est rerum *expetendarum fugiendarumque*
 scientia.

† 309. *In verbo sum participium futurum ponitur ut
 in ceteris (a); quodsi oratio constabit praesente, cujus tem-
 poris sum caret participio, contrahetur oratio, si, sublato
 relativo, praedicatum antecedenti concordaverit (b):*

¹ H. e.: Dubitas vitam, quam supplicii eripuisti etc.

² H. e.: Ex torrente, qui non semper cadet etc.

a.

COLUM. Multis experimentis inspicendus est, *futurus*
 villicus.
 LIV. Alii alios intueri, contemplari inermes *futuras* dextras.
 CIC. Signa ostenduntur a diis rerum *futurarum*.

b.

CIC. Dii isti *Segulio* male faciant, *homini nequissimo*
 omnium.
 PLAUT. Egon' *patri* surripere possim quidquam, tam
cauto seni?
 GELL. Verba sunt *Varronis*, quam fuit Claudius, *doctioris*.

CAPUT QUARTUM.

DE ORATIONE INFINITA.

I. Infinitum generatim. — II. Infinitum singulatim. — III. Attractio et
 rejectio infiniti.

I. Infinitum generatim.

* 310. *Voces infinitae quatuor sunt: prima est praesentis
 temporis (a), altera praeteriti (b), tertia futuri imperfecti (c),
 quarta futuri perfecti (d):*

a.

CAES. Eos suum adventum *expectare* jussit.
 CIC. Indicium *describi* ab omnibus librariis imperavi.
 LIV. Fama est aram *esse* in vestibulo templi Junonis.

b.

HOR. Omnem crede diem tibi *diluxisse* supremum.
 CIC. Clodium meo consilio *interfectum esse* dixisti.
 PLAUT. Nullam me *vidisse* credo anum magis excruciablem.

c.

PLAUT. Rem divinam se *facturum esse* dixerat.
 CIC. Quem tu locum Graeciae non *direptum iri* putas?

VAL. ANT. Haruspices dixerunt omnia e sententia *processurum esse*¹.

d.

CIC. Mihi exploratum est illum non *facturum fuisse*.

CIC. Iter Asiaticum puto tibi *suscipiendum fuisse*.

CIC. Dixit Clodium in Albano *mansurum fuisse*.

311. In altera (a) tertiaque voce (b) *esse* omitti potest:

a.

JUV. Credo pudicitiam Saturno rege moratam in terris.

CIC. Copiam quam largissime factam oportuit.

TER. Mansum tamen oportuit.

b.

CAES. Juravit se, nisi victorem, in castra non rediturum.

PLAUT. Misit nuper ad me epistolam sese experturum quanti se penderem.

CIC. Hanc sibi rem praesidio sperat *futurum*¹.

* 312. *Suppositum infiniti, nisi hoc ponitur impersonaliter (a), est accusativus (b); quem omitti fas est (c), si facile subaudiatur:*

a.

CAES. Caesar receptui *cani* jussit.

CIC. *Habitari* ait Xenophanes in luna.

CAES. Nostri animadverterunt non *concurri* a Pompejanis.

b.

PLAUT. Bono *me* ingenio esse ornatam quam auro mavolo.

CIC. Auguratus petitionem *te* mihi concessisse dixisti.

CIC. Non spero *te* istic jucunde hiemare.

¹ Archaismus haud infrequens.

c.

CIC. Ibi me non occidisti: magnum beneficium! potuisse enim fateor.

TIBULL. Nunc, dea, nunc succurre mihi; nam posse mederi picta docet templis multa tabella tuis.

CURT. Octoginta talenta constituit daturum Alexander.

† 313. *Si agente infinitum careat, voce passiva (a) effertur vel activa (b):*

a.

SUET. Hos imperavit in asperrimas insularum *avehi*.

CIC. Ubi semel quis pejeraverit, ei *credi* postea non oportet.

TAC. Promptum vagina pugionem *asperari* saxo jubet.

b.

CIC. Dii jusserunt simulacrum Jovis *facere* majus et in excelso *collocare*.

CIC. In hujusmodi sponsonem testes *dare* oportet.

SEN. Intemperantiam in morbo suam experti *parere* sibi in adversa valetudine vetant.

314. *Efferri fas est infinitum sine regente, ubi subaudi possit coepi (a) vel dico (b) vel quidvis commodum (c):*

a.

CIC. Postquam inde discessum est, *cogitare* iste nihil aliud, nisi quemadmodum regem spoliatum dimitteret.

SALL. Postulant plerique, uti proponeret, quae conditio belli foret; tunc Catilina *polliceri* proscriptionem locupletium.

CIC. Quod ubi auditum est, *aestuarum* illi, qui pecuniam dederant.

b.

CAES. Exercitui imperavit, ne injussu suo concurreret: se, quum id fieri vellet, signum *daturum*.

CIC. Verres mittit trullam gemmeam rogatum: *velle* se eam diligentius considerare.

SALL. Jugurtha inter alias res jactat oportere quinquennii consulta rescindi; nam per ea tempora confectum annis Micipsam parum animo *valuisse*.

c.

PLAUT. Proh deum atque hominum fidem, hoccine pacto indemnatum me *abripi*.

HOR. Hunc sine solem tam nigrum *surrexerit* mihi.

PLAUT. Ita me probri *argutam* a viro meo.

II. Infinitum singulativum.

* 315. *Accusativus infinito nullus praecit, si prius verbum fuerit debeo, possum, soleo (a) ceteraque, quae concordata vocant (b); item dicor, jubeor, vetor (c) et alia id genus (d), nisi ponuntur impersonaliter (e):*

a.

CIC. Omnis actio vacare *debet* temeritate.

TER. *Possunne* ego hodie ex te exsculpere verum?

CIC. Qui *mentiri solet*, pejerare consuevit.

b.

PLAUT. Quid *cessamus* proelium committere?

CIC. Dolabella injuriam facere fortissime *perseverat*.

CIC. De Ligarii facto non *audeam* confiteri.

c.

CIC. Siciliam C. Verres per triennium depopulatus esse *dicebatur*.

LIV. Consules *jubentur* exercitum conscribere.

QUINT. Athenis actor movere affectus *vetabatur*.

d.

CIC. Terentii fabulae *putabantur* a C. Laelio scribi.

CIC. Bibulus nondum *nuntiabatur* esse in Syria.

HIRT. Naves Euro portum capere *prohibebantur*.

e.

NEP. *Dicitur* matrem Pausaniae ad filium claudendum lapidem attulisse.

LIV. *Creditur* Pythagorae auditorem fuisse Numam.

CIC. Non dubie *nuntiabatur* Parthos transiisse Euphratem.

316. *Quare etiam praedicatum nominativo effertur:*

CIC. Crassus ab illa peste *infestissimus* esse praedicabatur.

TAC. Ferebatur vagari noctibus *solitus* esse.

CIC. Vere mihi hoc videor *dicturus* esse.

† 317. *Videor concordatum ubique invenitur (a), impersonale vix usquam (b), nisi si deest persona, cui haereat (c):*

a.

CIC. Si illud diceres, improbe *mentiri viderere*.

CIC. Rem haud sane difficilem admirari *videmini*.

CIC. Relegatus esse mihi *videor*, postquam in Phormiano sum.

b.

GELL. *Videtur* tibi C. Caesarem aperte pronuntiasse?

CIC. Non mihi *videtur* ad beate vivendum satis posse virtutem¹.

c.

CIC. Eam quoque, si *videtur*, correctionem explicabo.

CIC. Nunc mihi *visum est* de senectute aliquid ad te conscribere.

CIC. Si tibi *videbitur*, villis his utere.

† 318. *Debeo, possum, soleo ac similia, passivo infinito, remanent tamen activa (a); at coepi (b, c) cum desino (d, e) possunt activa remanere (b, d) vel fieri passiva (c, e):*

¹ Alii legunt *virtus*.

a.

NEP. Id Alcibiadi celari diutius non *potuit*.

CIC. His rebus coërceri milites *solent*.

CELS. Imponi *debet* emplastrum, puri movendo accom-
modatum.

b.

LIV. A duobus consulibus Casilinum oppugnari *coepit*.

SALL. Postquam tantam rem Marius patravit, clarior ha-
beri *coepit*.

LIV. Injuriae plebi a primoribus fieri *coepere*.

c.

LIV. Prodigii loco ea clades haberi *coepita est*.

CIC. De republica consuli *coepti sumus*.

NEP. Desiderari *coepita est* Epaminondae diligentia.

d.

CIC. Conventus jam pridem fieri *desierunt*.

QUINT. In sole ipsa sidera *desinunt* cerni.

COLUM. Quae limosa versantur arva, toto anno *desinunt*
posse tractari.

e.

CIC. Veteres orationes post nostras legi *sunt desitae*.

SUET. Censores creari *desitos* longo intervallo creavit.

CIC. Papius, qui Papisius est vocari *desitus*.

319. *Non solum coepi et desino, coeptum est et desitum est (a), sed cetera etiam concordata (b), si desit persona, cui haereant, ponuntur impersonaliter:*

a.

CIC. Jam pridem contra nostros *desitum est* disputari.

CIC. Dicit a defensore *coeptum est*.

LIV. Consuli ordine *coepit*.

b.

CIC. Hic diutius maneri non *potest*.

PLAUT. Ad istum modum veniri non *solet*.

CAES. Pugnatum est ab hostibus sic acriter, ut a viris
fortibus pugnari *debut*.

320. *Accedunt concordatis ea, quae pro sua natura (a) vel constructione (b) commune habent cum priori verbo suppositum:*

a.

STAT. Forsitan Ausonias *ibis* frenare cohortes.

CIC. *Perge* quatuor mihi istas partes explicare.

CURT. Vitricus tuus vitam tuam perditum ire *properat*.

b.

PLAUT. Lucernam forte *oblitus eram* extinguere.

VELL. Homerus fulgore carminum appellari poëta *meruit*.

TER. Pater esse *disce* ab his, qui vere *sciunt*.

† 321. *Vix concordantur activa intellectus et linguae (a), voluntatis saepe (b), non semper (c):*

a.

OV. Rettulit Ajax Jovis esse *pronepos*.

HOR. Vir bonus dignis ait esse *paratus*.

CATULL. Phasellus ille, quem videtis, ait fuisse navium
celerrimus.

b.

OV. Cuperem semper tibi *proximus* esse.

CIC. Malim videri nimis *timidus* quam parum *prudens*.

CIC. Cato esse quam videri *bonus* malebat.

c.

CIC. Vitrici *te similem* quam avunculi esse maluisti.

PLAUT. Res quaedam est, quam ego volo *me* a te exorare.
CIC. Ego *me* Phidiam esse malle quam vel optimum
fabrum tignarium.

† 322. **Promitto, spero, confido et similia promiscue accipiunt primam vocem (a) vel tertiam (b):**

a.

CIC. Sperabat Ajax Ulyssis morte se salutem sibi *comparare*.
PLAUT. Ei promisi dolium vini *dare*.
LIV. Inde ab initio Faustulo spes fuerat regiam stirpem
apud se *educari*.

b.

PLAUT. Dicam, si fidem das non te infidum *fore*.
LIV. Pepigerant quotannis *juraturos* in verba Philippi.
PLAUT. Spes est hodie *tactum iri* militem.

323. **Memini promiscue admittit primam (a) et alteram vocem (b):**

a.

CIC. Miministine me ante diem duodecimum kalendas
dicere in senatu?
VIRG. Equidem Teucrum memini Sidona *venire* finibus
expulsum patriis.
GELL. Memini me Julianum graviter aegrum *visere*.

b.

CIC. De comitiis me tibi *permisisse* memini.
VIRG. Sub Aebaliae memini me turribus altis Coricium
vidisse senem.
QUINT. Qua de re memini *narrasse* mihi Julium.

324. **Credo, opinor, puto, inquam et siquod est aliud solent e contextu eripi:**

PROP. Qui, *puto*, Arioniam vexerat ante Iyram.

PLAUT. Hercle, *opinor*, mihi adveniēti hac nocte agi-
tandum est vigiliis.

CURT. Aetoli fundis, *credo*, et hastis repellentur.

325. **Possum, siquando intercesserit duas inter negationes, gaudebit infinitum (a) mutare subjunctivo (b), conversa in quin altera negatione; adsciscet etiam facere (c); cum quo infinito quin resolvatur licet in ut non (d):**

a.

CIC. Juvenem nostrum non possum non amare.
CIC. Non possum ejus casum non dolere.
CIC. Epistolas ad te non potui non dare.

b.

CIC. Non possum, *quin* exclamem, ut ait ille in Trinummo.
PLAUT. Ille non potuit, *quin* sermone aliquem familiarium
participaverit de amica heri.

PLAUT. Non possum, *quin* revortar.

c.

CIC. *Facere* non possum, *quin* tibi sententiam declarem
meam.

CIC. *Facere* non possum, *quin* ad te mittam.

PLAUT. Nullo modo potest *feri*, *quin* dos detur virgini.

d.

CIC. Non potuisti ullo modo *facere*, *ut* illam epistolam
non mitteres?

CIC. *Ut* nihil ad te dem litterarum, *facere non* possum.

CIC. Alterum *facio*, ut caveam; alterum, *ut non* credam,
facere non possum.

III. Attractio et rejectio infiniti.

326. **Si prius verbum dativo gaudeat, dativus alter, qui ad primum pertineat, ab infinito attrahitur (a, b); neque solum ab infinito esse (a), sed a quovis (b); at haec attractio non fit necessario (c):**

a.

LIV. Vobis necesse est *esse* fortibus viris.QUINT. Oderit reum, cui *diserto esse* vacet.FLOR. Satius fuit populo Romano Sicilia *contento esse*.

b.

HOR. Da mihi fallere, da *justo sanctoque videri*.VAL. MAX. Maximo tibi postea *civi ac duci evadere* contigit.LIV. His in recentem equum ex fesso *transultare armatis* mos erat¹.

c.

CIC. Civi Romano licet *esse Gaditanum*.TER. Expedit *bonas esse* vobis.CAES. Is erat annus, quo per leges Caesari *consulem fieri* liceret.327. *Attrahitur et accusativus ab infinito:*CIC. Antonius ajebat se tantidem aestimasse quanti *sacerdotem*².CIC. Te suspicor eisdem rebus quibus *me ipsum* interdum gravius commoveri.CIC. Affirmavi quidvis me potius perpressurum quam ex Italia *me* exiturum.328. *Attrahitur ipsum infinitum:*LIV. Plebs aegre ferebat jacere tam diu irritas actiones, quum interim de supplicio suo latam legem confestim *exerceri*.LIV. Flaccus dicebat se moenibus inclusos tenere eos, quia, si evasisent aliquo, velut feras bestias per agros *vagari*.CAES. Caesar respondit, si veteris contumeliae oblivisci vellet, num etiam recentium injuriarum memoriam deponere *posse*?¹ Vide appendicem, n. 420.² H. e.: Quanti sacerdos aestimasset.† 329. *Infinitum rejiciunt particulae indefinitae quantum, quid, quomodo, ubi ceteraeque:*CIC. Vide *quantum interfuerit* inter meam atque tuam sententiam.CIC. Statuis *quid* his ad denarium *solveretur*.CIC. Dubito *quomodo loquar* aut *taceam*.CIC. Nihildum audieramus, *ubi esses* nec *quas* copias haberes.CIC. Velim mihi dicas, nisi molestum est, L. Turselius *qua facie fuerit*.PLAUT. Expertae estis, *quam* ego sim mitis tranquillisque homo.

CAPUT QUINTUM.

DE ORATIONE SUBJUNCTIVA.

I. Verba intellectus, linguae et sensus. — II. Verba dubitativa. — III. Verba voluntativa et hortativa. — IV. Verba eventus et convenientiae. — V. Verba affectiva. — VI. Verba timoris. — VII. Verba prohibitiva.

I. Verba intellectus, linguae et sensus.

* 330. *Verba intellectus, linguae et sensus ita gaudent infinito (a), ut id aegre mutant subjunctivo, adjecta particula quod (b):*

a.

CIC. Omnes *esse* naturam divinam arbitrantur.CAES. Caesari nuntiatum est equites Ariovisti propius tumulum *accedere*.SEN. Pompejos, celebrem Campaniae urbem, *desedisse* terrae motu audivimus.

b.

PALL. Aliqui semen ejus non obruunt opinantes *quod* a nulla ave tangatur.CELS. Dicam *quod* in vicino saepe quaedam notae imperitos medicos decipiunt.CORN. GALL. Saeva, non vides *quod* ego langueo¹.¹ Vide appendicem, n. 421.